

רשימות חוברת נט

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת נצבים-וילך, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — מכתב מיום כ"ח אלול תרפ"ט לבן דודו מנחם מענדל (הן מצד אביו — הרה"ח ר' שמואל שניאורסאהן, אחיו של כ"ק הרה"ק וכו' ר' לוי יצחק ז"ל, והן מצד אמו — מרת מרים גיטל, אחותה של הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה (בנותיו של הרה"ג הרה"ח וכו' ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי ז"ל*)), ליום הבר-מצוה שלו, יום כניסתו לכלל ישראל — ענין השייך למ"ש בפרשת השבוע (נצבים כט, יב) "למען הקים אותך היום לו לעם".

לתועלת הלומדים, באו בשוה"ג ציוני מראה-מקומות, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשנ"ו
ברוקלין, נ"י.

(* להעיר, שכ"ק אדמו"ר זי"ע הי' נוהג לומר קדיש ביום ה"אָר־צייט" שלו — כ"ג אלול, שחל ביום הש"ק זה (וראה גם שיחות: ש"פ נצו"י תשמ"ו (התוועדויות תשמ"ו ח"ד ע' 438 ואילך). תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט ח"ד ע' 350. ע' 354 ואילך)).

כח' אלול פט', ריגא

ב"א יקירי חביבי מנחם נ"י!

ליום מלאת לך יג' שנה, ליום ה"ב"מ" שלך. חפצי לשוחח מעט עמך, וכאלו יושבים אנו איש אצל רעהו ומדברים פא"פ. מוכרח הנני עד שנתראה יחד למסור דברי בכתב, ותקותי שבעוד איזה זמן, ותעיין בכל אשר כותב הנני להלן, תענה לי במכ', או בע"פ, כל הנראה לך ע"ד מה שכותב אני, וכל מח' ורעיונותיך בזה.

לכאורה, יום ה"ב"מ" כשנער יהודי נעשה למחוייב במצות כגדול שנחשב הוא מאז לאדם, צריך הי' יום זה להפטר מאמירת "תחנון", להאסר בעשית מלאכה וכיו"ב, כאחד היו"ט. שהרי אז בא בו יצה"ט והנער נכנס לכלל ישראל. והנה לא כן הוא! אומרים "תחנון", לומדים כככ"י וכו' וכו'.

סבת חזיון זה, כי כאו"א מאתנו לא לחג ויו"ט נוצר, אלא לעבודה ומלאכה "אדם לעמל יולד". אין העולם בי הלולא, אין האדם אורח הלבוש מלבושי שבת ובא אל משתה, ואין ימי חייו יו"ט ושבתות. עולם זה, עולם מעשה ועבודה הוא: היום לעשותם, המלאכה מרובה,

ב"א: בן אחי (להעיר מיכמות יז, ב: "אחזה אחזה מלוט דכתיב כי אנשים אחים אנחנו", היינו, שגם אחי האב קרוי "אח").
פא"א: פנים אל פנים (ע"ד לשון הכתוב תשא לג, יא: "פנים אל פנים .. ידבר איש אל רעהו").

מחוייב במצות כגדול .. לאדם: ראה אנציק' תלמודית ערך גדול בתחלתו (ע' קלח). וש"נ. וראה (בנוגע להתוארים "איש" ו"אדם") לקו"ש חט"ו ע' 289 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ג ע' רכא ואילך.

צריך .. להפטר מאמירת "תחנון": עוד ביאורי רבינו בענין זה — ראה מכתב כ"ד סיון תשכ"ח (לקו"ש חל"ה ע' 276). יו"ד כסלו תשמ"ג (נדפס ב"היכל מנחם" ח"א ע' מה ואילך). אז בא בו יצה"ט: ראה קה"ר פ"ד, יג: "יצר טוב .. אין מזדווג לאדם אלא מבן י"ג שנה ומעלה".

אדם לעמל יולד: איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ב. אין העולם בי הלולא: ע"פ לשון חז"ל — עירובין נד, א ("חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאולינן מיני' כהלולא דמי", אלא ששם מדובר אודות "אכול כו' ואישתי" בנוגע לעניני תומ"צ (ראה עיון יעקב לע"י שם. ועוד)).

היום לעשותם: ס"פ ואתחנן.

המלאכה מרובה: אבות פ"ב מט"ו.

והאדם לא נברא אלא לשמש לשמור ולעבוד, ואינו ב"ח להבטל מזה. וכשמתחייב הוא בעול תומ"צ, לא יו"ט יַעֲשֶׂה, אלא יום המעשה ועבודה בפועל.

וה"ב"מ" הראשונה שנזכרה בתורה, הוא "ב"מ" של יצחק אע"ה. ומספרים חז"ל: אאע"ה הי' מלך (ב"ר פמ"ב). עבדים רבים היו לו וגם עשיר הי', כי כבד הי' אברהם במקנה בכסף ובזהב. גם ברית כרותה בינו ובין המלכים אשר בסביבותיו. אבל בכ"ז הרבה לעגו לאברהם על דרכו ומנהגיו, אבל הוא ביד רמה פרסם דתו לכל עובר ושב, ונפשות רבות רכש לאמונתו.

ביום הב"מ של בנו יחידו עשה משתה גדול, הזמין מלכים ושרים ושמח שמחה גדולה. וגם בעת המשתה שחקו אחדים מקרואיו עליו ועל שמחתו, באמרם: לנו הכח ולנו הגבורה! ובאצבענו האחת נוכל להכניעם! אבל אאע"ה לא נע ולא זע, וגם לא שת לכו להם. וילך לו בדרכו דרך ד', וישמור אותה לעשות צדקה ומשפט.

וכעבור ימים רבים ו"אלף אלפים ורבי רבבות יצאו מב"ב של אברהם", ואותן האנשים שלעגו לו נפלו בידם.

האדם לא נברא אלא לשמש: קידושין בסופה. לשמור ולעבוד: ע"ד לשון הכתוב בראשית ב, טו ("לעבדה ולשמרה"). — וראה חז"א כז, א: "לעבדה בפקודין דעשה ולשמרה בפקודין דלא תעשה". ואינו בן חורין להבטל מזה: אבות ספ"ב ("לא אתה בן חורין להבטל ממנה"). ה"ברמז" הראשונה כו': בהבא לקמן — ראה גם "רשימות" חוברת יז. ב"ר פמ"ב: ושם (פיסקא ה): "שמענו אדוני נשיא אלקים אתה בתוכנו, אמרו לו מלך את עלינו וכו'".

עבדים וכו': לך לך יב, טז. חיי שרה כד, לה. כבד הי' אברהם כו': לך לך יג, ב ("ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב"). ברית כרותה כו': וירא כב, כז (עם אבימלך). הרבה לעגו לאברהם כו': ראה מדרש הגדול לך לך יב, ג. פרסם דתו לכל עובר ושב: ראה סוטה יו"ד, רע"ב: "הקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה כפה כל עובר ושב".

נפשות רבות רכש כו': ראה לך לך יב, ה (ובפרש"י): "הנפש אשר עשו בחרן" ("שהכניסין תחת כנפי השכינה"). רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג ("עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות"). ביום הב"מ .. עשה משתה גדול וכו': ראה ב"ר פנ"ג, יו"ד: "ויגדל הילד ויגמל .. שנגמל מיצרו. ויעש אברהם משתה גדול .. משתה גדולים, עוג וכל גדולי עולם כו'". באמרם כו': ראה ב"ר שם (ובפי' מת"כ): "אמר להם (עוג) .. אין יחיב אנא אצבעי עלי' (אם אתן אנכי אצבעי עליו) אנא פחיש לי" (פוחס צורתו).

דרך ה' .. צדקה ומשפט: ע"פ וירא יח, יט ("ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט"). ו"אלף אלפים כו': ב"ר שם ("אמר לי' הקב"ה (לעוג) .. חייך שאת רואה אלף אלפים ורבי רבבות יוצאים מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידו").

וע"ד ב"מ שני' יסופר: ליצחק נולדו ב' בנים עשו ויעקב. שניהם הלכו לביה"ס ושניהם למדו ונתחנכו על ברכי אברהם ויצחק. ויגדלו הנערים וימלא להם יג' שנים. ומיד ויתחיל עשו לַבְקֵר בבתי ע"ז. ויהי הולך ונכנס בין הבריות ונושא חן בעיניהם, כי קסם בשפתיו וצד את הבריות בפיו. ויהיו לו בגדים חמודות. ויהי לו גם מאכל ומשתה, ויִמְנָה לאחד מראשי הַצֵּיִדִים ובעלי מלחמה. ובכ"ז ויעקב אחיו הקטן, גם בראותו הצלחת עשו אחיו, גם בשמעו כל הבוז ולעג ששפכו עליו, לא סר מדרכו. ומיום ה"ב"מ" נפרד מאחיו. ויהי יעקב איש תם, שוקד על למודיו בביהמ"ד של שם ועבר הזקנים, ועוסק בתורה כל ימיו. וילך בדרך החיים.

וַיֵּאמֶר ליעקב: אל תירא יעקב, האלק' יברך אותך ויפרך וירכך. עמים רבים יעבדוך ולאומים לך ישתחוו, כי גביר תהי' לאחיך ומלכים מחלציך יצאו. והי' באחרית הימים ולא יהי' שריד לבית עשו, ושולח אש בתימן ואכלה ארמנות בצרה. והיית אתה בקרב עמים רבים כארי' בבהמות יער אשר אין מציל מידו. כי ישיב ד' את גאון יעקב. וקרוב יום ד'!

שניהם הלכו לביה"ס: ב"ר פס"ג, יו"ד. תנחומא תצא ד. ויגדלו הנערים .. ומיד ויתחיל עשו כו': ע"פ פרש"י תולדות כה, כז ("ויגדלו הנערים ויהי עשו, כל זמן שהיו קטנים וכו', כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א").

צד את הבריות בפיו: ב"ר שם. ויהיו לו בגדים חמודות: ראה תולדות כז, טו (ובפרש"י). ויהי יעקב איש תם: שם כה, כז. בביהמ"ד של שם ועבר: פרש"י שם ("יושב אהלים", "אהלו של שם ואהלו של עבר"). אל תירא יעקב: ע"פ ישעי' מד, ב ("אל תירא עבדי יעקב"). האלק' .. וירב: ע"פ תולדות כה, ג ("וא-ל שד-י ברך אותך ויפרך וירכך"). עמים .. לאחיך: ע"פ תולדות כז, כט ("יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים הוה גביר לאחיך").

ומלכים מחלציך יצאו: וישלח לה, יא. ולא יהי' שריד לבית עשו: עובדי' א, יח. ושולח .. בצרה: ע"פ עמוס א, יב ("ושלחתי אש בתימן ואכלה ארמנות בצרה" (מארץ מואב ונמשכה אחר אדום והיא העמידה לו מלך — פרש"י)). והיית אתה .. מידו: ע"פ מיכה ה, ז ("והי' שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כארי' בבהמות יער .. אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל"). ישיב ד' את גאון יעקב: ע"פ נחום ב, ג ("שב ה' את גאון יעקב"). קרוב יום ד': עובדי' א, טו. ועוד.

וכעבור דור אחד וגם יעקב חגג "ב"מ" של ב' בניו שמעון ולוי. ואז בחזקה ובאונס הכריחו אותם לשנות מנהגיהם ולהכנע ולעשות רצון אחרים. והי' בנסוע יעקב מלבן דודו אל יצחק אביו להתראות עמו, וליעקב אז משפחה ועבודה רבה, וינוחו בדרכם בשכם. ויעקב ובניו ובנותיו וכל אשר לו אנשים מתי מעט, וסביבם הכנעני הפריזי והחוי עם רב ועצום. ולא חפצו בני יעקב להתערב ביניהם וללמוד מעשיהם. ויקנו להם חלקת שדה, ויטו שם את אהליהם, ויעבדו את ד' אלק' ישראל. ויחל החוי לדרוש מהם, כי יתאחדו עמו לעם אחד, ולא יהיו עוד גוי אשר לבדד ישכון; ויבטיחם אשר לכן הארץ להם תהי' — והארץ רחבת ידים היא — ויאָחזו בה וישבו אתו. ויגזלו בני החוי את דינה בת יעקב, ותהי בבית שכם וחמור אדוני הארץ. ויראו בני יעקב כי נבלה עשו שכיניהם. ויחר אף שמעון ולוי, ולא חתו מפני כל יושב הארץ, וידעו כי להם הצדק והאמת וילחמו שניהם בשכם וכל עמו בחרף נפשם ויכריתום לפי חרב.

והי' בנסוע וכו': ויצא לא, יזיח ("ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו גו' את כל מקנהו ואת כל רכושו גו' לבוא אל יצחק אביו").

ועבודה רבה: לשון הכתוב תולדות כו, יד (בנוגע ליצחק).
בשכם: וישלח לג, יח.

ויעקב .. מתי מעט: ע"פ וישלח לד, ל ("ואני מתי מספר". ובפרש"י: "אנשים מועטים").
הכנעני הפריזי והחוי: ראה שם: "ביושב הארץ בכנעני ובפריזי". ולכאורה, "יושב הארץ" הוא "החוי", כמ"ש (שם, ב) "שכם בן חמור החוי נשיא הארץ".

ויקנו .. אהליהם: ע"פ וישלח לג, יט ("ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו").
יתאחדו עמו: שם לד, ט ("והתחתנו אותנו גו'").

לעם אחד: שם, טז.

גוי אשר לבדד ישכון: ע"פ בלק כג, ט ("עם לבדד ישכון").

הארץ להם תהי' .. וישבו אתו: ע"פ וישלח שם, יז ("ואתנו תשבו והארץ תהי' לפניכם גו' והאחזו בה").

והארץ רחבת ידים: שם, כא.

ויגזלו בני החוי .. ותהי בבית שכם וחמור אדוני הארץ: ראה שם, ב ("וירא אותה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אותה"). וראה אוה"ח שם, כה ("כל בני העיר .. היו בעזר שכם לגזול דינה").

ויראו .. כי נבלה עשו: ע"פ וישלח שם, ז ("ובני יעקב .. כשמעם .. כי נבלה עשה גו'").

ויחר אף שמעון ולוי: ע"פ וישלח שם (בנוגע ל"בני יעקב" — "ויחר להם מאד"). ויחי מט, ו (בנוגע ל"שמעון ולוי" — "כי באפס הרגו איש" (אלו חמור ואנשי שכם — פרש"י)).

וילחמו שניהם .. לפי חרב: ע"פ וישלח שם, כה ("ויקחו גו' שמעון ולוי גו' איש חרבו ויבואו על העיר גו' ויהרגו גו'").

ובאמור להם: ולמה לא יראתם מפני החוי והפריזי. ויענו: לא נחת מפני כל כי נבלה עשו בישראל. חרפה היא לנו. וכן לא יעשה.

ולשמעון ולוי נמלאו בימים ההם יג' שנה. ויחוגו אז את חג "ב"מ". ומיד ויחלו להלחם נגד כל נבלה, ויגיננו בכל כחם ובחרף נפשם על מנהגיהם ודתם.

ויתן ד' ומיום הב"מ הלך תלך וגדול. תהי' נאמן לכל הקדוש לנו ותשמור ותגן על כל מחמדינו. מופת תהי' לרבים בחיך ובדרכיך, לשם ולתפארה בתוכנו ולגאון משפחתנו.

הערה.

צ"ע שלכאורה ביג' שנה — רק נגמרה דעתו של אדם, ולא יותר. ומרז"ל שאז נכנס בו יצ"ט ( ) משמע דרך אז נכנסה בו יר"ש. בקונ' ומעין שרק נכנסה הנפה"א אבל מתחלת לפעול כשנמלאו יג"ש.

אולי יש לקשר עם מרז"ל: אין אדם וכו' אא"כ נכנסה בו רוח שטות. ולהנ"ל אאפ"ל שכל שעורי חכמים כן הם ( ) אולי

ובאמור להם .. והפריזי: ע"פ וישלח שם, ל (ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ בכנעני ובפריזי וגו').

ויענו: שם, לא.

חרפה היא לנו: שם, יד.

וכן לא יעשה: שם, ז.

ולשמעון ולוי נמלאו בימים ההם יג' שנה: ראה רש"י נזיר כט, ב ("גמירי שמעון ולוי בהיה שעתא בני י"ג שנה היו"). וראה בארוכה "רשימות" חוברת כא. מופת תהי' לרבים: ע"פ תהלים ע, ז ("כמופת הייתי לרבים"). לשם ולתפארה: ע"פ תבוא כו, יט ("לתהלה ולשם ולתפארת"). צ"ע .. רק נגמרה .. אז נכנס כו': כלומר: הצ"ע הוא בהגדר די"ג שנה — אם זה רק גמר ושלימות (נגמרה דעתו), או התחלת ענין חדש (כניסת היצ"ט).

ומרז"ל .. יצ"ט: קה"ר שם.

בקונ' ומעין כו': ושם (מי"ג פ"ב) — לאחרי שמבאר ש"הנה"א נכנס בו כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד .. וכדאיתא במד"ר כו": "והגם דבגמ' .. אי' נשמה מאימתי ניתנה באדם כו' משעת פקידה .. זהו רק שניתנה בו, אבל אינה פועלת עד היותו בן י"ג שנה".

יש לקשר עם מרז"ל .. שטות: אולי הכוונה לתווך הצ"ע הנ"ל (אם הגדר די"ג שנה הוא רק גמר הדעת או כניסת היצ"ט (יראת שמים)) — ע"פ מרז"ל (סוטה ג, א) "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות" — שגם הענין דכניסת היצ"ט קשור עם גמר הדעת, היפך הענין דרוח שטות.

הטעם שצריך גם ב' שערות ורק אז נעשה לגדול ולכן אין עושין יו"ט.

קטן שהגדיל בין ב' פסחים פלוגתא דרבי ור"נ בפסחים ( ).

נאמן להעיד בגודלו מה שראה בקוטנו ( ).

קטן שנתגייר ע"ד ב"ד אם הגדיל ולא מיחה אם צריך עוד הפעם

גירות ( ).

ובשו"ע אדה"ז מה"ת סס"ד "גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה

באדם הוא ביג"ש ויום אחד לזכר וי"ב לנקבה שלכן נתחייבו אז במצות

מה"ת ונעשו בני עונשים ותחלת כניסת נפש הקדושה היא בחינוך לתורה

ולמצות שחייבו חכמים לחנוך (גם במצות מילה ולכן וכו").

צריך גם ב' שערות: ראה נדה מו, א. אנציק' תלמודית שם (ע' קמ ואילך). וראה גם

"רשימות" חוברת כא ע' 15.

בפסחים: צג, א ("קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני, דברי רבי. רבי נתן

אומר כל שזקוק לראשון זקוק לשני כל שאינו זקוק לראשון אינו זקוק לשני").

נאמן .. בקוטנו: כתובות כה, א ("ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן וכו").

קטן שנתגייר ע"ד ב"ד וכו': ראה כתובות יא, א. ולהעיר מפלוגתת הראשונים אם גירות זו

היא מן התורה או רק מדרבנן (ראה אנציק' תלמודית ערך גרות (ע' תמו ואילך)). ואולי בזה

תלוי אם צריך עוד הפעם גירות.